

15. השוטר השופט והסוהר - או היועץ

אחד האתגרים הגדולים עבורנו כהורים
הוא הרצון לעזור לילדינו באופן נכון
אנחנו מסבירים בסבלנות
ומצפים מהילד להבין

לעתים הוא מבין
ולעתים הוא לא בעניין בכלל
הוא לא מרוכז
לא מעוניין....

לפעמים אפילו מתנגד
אנחנו מאבדים סבלנות
ומתחילים להשתמש בכוח
מחזיקים ביד ולא עוזבים למרות שהוא מתנגד
חוסמים את דרכו
מאיימים עליו בסנקציות

הילד משתמש בכל כוחו
הוא בוכה וצועק
ולפעמים אף מדבר לא יפה
ומשתמש באלומות

אנחנו מרגישים מתוסכלים
"אמרת שאסור"

"כמה פעמים צריך להגיד"

"אנחנו נחזור הביתה"

"אם לא תתנהג יפה זו תהיה הפעם האחרונה"

שוב ושוב אנחנו מוצאים את עצמנו בתפקיד השוטר
גם הסבלניים שבינינו
מוצאים את עצמם חסרי אונים

כאשר מדובר במשפחה עם מספר ילדים
נכנס מימד התמרון בין הילדים
ובמאבקים שהם לעתים מנהלים אחד עם השני
או למצבים בהם הילדים פוגעים אחד בשני
וההורה מוצא את עצמו תופס צד
מתוך רצון להגן על החלש

לפעמים הילדים לומדים לתמרן את ההורים
אחד כנגד השני

בסופו של דבר מרביתנו נכנסים לנעלי השוטר
אנחנו אומרים מה נכון ומה צריך
וצובעים את קולנו בקול סמכותי
שיהיה ברור מה מותר ומה אסור

הילד מתחיל להבין מה מותר ומה אסור
אך הוא תלוי בנו ההורים
לא תמיד הוא מבין בבהירות
כי לפעמים מותר משהו
ובפעם אחרת אסור
לפעמים אבא עייף ואז הכול אסור
ולפעמים הוא שמח ומרשה

אנחנו מנסים לתמרן את הילד לעשות מה שנכון
צריך לצחצח שיניים לפני השינה
אין מצב ללכת לישון בלי לצחצח !
ואם הוא לא מסכים ?
אי אפשר בכוה !
מה עדיף
לאיים או לשחד ?
תהיה ילד טוב.....
הילד מבין שלפעמים כדאי להיות ילד טוב
אבל לא תמיד ברור איך בדיוק

האם ילד טוב הוא ילד שההורים שלו מרוצים ממנו
אבל לא תמיד הם ברורים
פעם מותר ופעם אסור
ולפעמים אסור אבל אם מתעקשים אז מותר
אומנם רק לפעם אחת
אבל אם אמא עייפה אז קל שיהיה מותר עוד פעם
בעצם אם מתעקשים ומקשים
הרבה פעמים זה מצליח.....

אם לא תצחצח יהיו לך חורים בשיניים
מחר אין ממתקים
ואין טלוויזיה
בשלב זה

אנחנו ההורים סיימנו את עבודת השיטור שלא צלחה
ושפטנו את ילדנו האהוב ליום מאסר בלי ממתקים ובלי טלוויזיה

ההחלטה השיפוטית
מתקבלת בדרך כלל על בסיס מצב הרוח שלנו השופטים
ולא על בסיס של מדיניות ברורה
לפעמים אנחנו נותנים חנינה
לפעמים מקצרים את תקופת המאסר
ורק לעתים רחוקות מקפידים על תקופת מאסר מלאה
כי אנחנו אוהבים.....

אגב שיפוט
מחקרים מראים
שגם שופטים בעולם האמיתי
החלטתם מושפעת ממצבם הרגעי
האם ההחלטה התקבלה לפני או אחרי ארוחת הצהריים¹

עכשיו עלינו לעטות את קולו הסמכותי של הסוהר
מצטער... היום אין טלוויזיה ואין ממתקים
האמא כעסה אתמול כי הילד לא צחצח שיניים וזה מדאיג
והיום היא כועסת כי היא צריכה להעניש את ילדה האהוב

הילד שבכלל לא זוכר
לפעמים מתבלבל
וחושב שאולי זה סתם יום רע
יש ימים שאמא עצבנית ויותר כועסת.....

ככל שאנחנו ההורים לוקחים את תפקידי השוטר השופט והסוהר
הילד נדחק לתפקיד העבריין
ההורים לא אוהבים את תפקיד השוטר
ומנסים לפחות להיות השוטר הטוב
מאיימים שוב ושוב מתוך רצון להימנע מלהעניש

ככל שההורה מאיים יותר
כך הוא עוד פחות ברור
והילד עוד פחות מקשיב לו

כאשר יש אפשרות בחירה
הילד לומד להבין את המשמעות של החלטותיו
הוא לומד ממקור ראשון מה נכון ומה לא
אם אנחנו אומרים לילדנו מה נכון ואיך לפעול
הוא יכול לקבל או לא לקבל את עצתנו

1 - ראו: "כששופטים מתעייפים" מתוך הספר "האמת על באמת" מאת דן הראלי, עמוד 106

אך מאחר ויש לו רק אפשרות אחת
בחלק מהמקרים הוא יתנגד
אם מסיבה עניינית
ואם רק מעצם חוסר הברירה שבאפשרות אחת

הנשמה לא אוהבת שכופים עליה
כשנכפית עלינו החלטה
מתפתחת בתוכנו התנגדות
אנחנו אוהבים להיות חופשיים

כמובן שלילדים נחוצה תבונה כדי לבחור נכון
במיוחד בעניינים חשובים
האם אפשר ללמד את הילד לבחור
כדי לאפשר לילד לבחור
עלינו ליצור מצבים בהם לילד יש בחירה
עכשיו נגמר הזמן וצריך לכבות את הטלוויזיה
מה תרצה לעשות
לצייר או לצאת לטיול
בדרך זו כאשר מונחות לפניו שתי אפשרויות
הוא בד"כ יחליט
ברגע שהחליט והכריז ציור או טיול
הוא משתף פעולה

זהו שינוי המשפיע על כל ההוויה
ממצב של אפשרות אחת וחוסר ברירה
בו ברירת המחל היא רתיעה והתנגדות
למצב בו יש בחירה ושיתוף פעולה

אם אתה לא רוצה לצחצח שיניים זה בסדר
אבל דע שצחצוח שיניים הוא חשוב
הוא מנקה את החיידקים מהשיניים ושומר עליהן
והחיידקים אוהבים מתוק
לכן אם תחליט לא לצחצח שיניים
מחר לא תוכל לאכול ממתקים
מה אתה בוחר
לא לצחצח שיניים ואז גם לא לאכול ממתקים מחר
או שאתה מעדיף לצחצח עכשיו
ילד שבחר לא לצחצח
וההורים בפשטות ולא מתוך כעס

לא יספקו לו ממתקים ביום המחרת
בדרך כלל זו תהיה הפעם הראשונה והאחרונה
בה הוא יבחר לא לצחצח שיניים

מרבית הילדים בוחרים לצחצח שיניים
ברגע כשהדילמה מוצגת בפניהם בבהירות

במקום להודיע לילד מה הוחלט בעבורו
ולצפות ממנו לציית
נציע לילד שתי אפשרויות
ונבקש ממנו לבחור

עלינו להיות היועצים והמדריכים של הילד
בסבך החוקים והאפשרויות בחיים
ובכל הזדמנות לאפשר לו לבחור
גם אם נראה שהבחירה שלו מוטעית
כשהילדה שלי בוחרת לקנות פלאפון בחנות יקרה
למרות שזו טעות מבחינה כלכלית
אני מאפשר לה את החופש לטעות
כי היא עושה זאת מכספה ובאחריותה

אמנם זה כספנו אנו ההורים
אבל יש לה דמי כיס
ויש לה הקצבה מאתנו לפלאפון
ואם היא מחליטה לוותר על דברים אחרים
זה בסדר

כאשר מצאתי את עצמי בחנות המקומית
עם ילדי בן הארבע
הוא ביקש ממתק
הסכמתי
ואז הוא ביקש עוד ממתק
אמרתי שאחד מספיק
הוא התחיל להתעקש
ואני לא וויתרתי
הוא התחיל להתמרד
לכעוס ולצעוק
אני כעסתי בלחישה
כי לא צועקים במקום ציבורי
הבנתי שמשהו בתהליך לא נכון

המדפים מלאים בממתקים מפתים
ואין מחיר
הדבר היחידי שמפריד בין הילד והממתק
הוא ההורה שמסכים או לא מסכים
באופן טבעי הילד ירכז את המאמץ בשכנוע ההורה
ואם ההורה לא משתכנע
אז כנראה צריך ללחוץ עוד יותר
ההורה מצדו נכנס למגננה
או שהוא מוותר או שהוא מתקשה
הגבול לא ברור לילד בן ארבע

הקצבנו לילדנו בן הארבע דמי כיס
והסברנו לו שיש לו כסף משלו
והוא יכול לקנות מה שהוא רוצה
אבל עליו לחשוב מה הוא רוצה
כי לכל ממתק יש מחיר

מהשוטר המסכים או לא מסכים שני ממתקים
הפכתי ליועץ - "לא כדאי לך את זה"
"זה יקר ולא יישאר לך כסף לפעמים אחרות"

בהתחלה הוא לא הקשיב

ואז כשאמרתי לו

"אתה לא יכול כי לא נשאר לך כסף"

זה היה ממקום אחר

לא ממקום של כעס

אלא הצגת עובדה פשוטה

מהר מאוד

הוא ביקש את עצתי

גם כדי לפענח את המחיר

וגם כדי לדעת מה כדאי לקנות כדי שיישאר גם למחר

אומנם לילדתנו הצעירה היה קשה לחשב

היא נכנסה למשבר פיננסי

והסבתא נחלצה לעזרתה וכיסתה את המינוס

אבל הלקח היה ברור

למעשה יש תוצאה

מילדים פזרנים

ילדינו הפכו למחושבים

כל אחד בדרכו

המאבק מולנו ההורים כבר לא היה רלוונטי

פעם אחת קיבלנו טלפון מהורה של חבר שסיפר בדאגה
"ראיתי את הבן שלכם קונה עשר שקיות צ'יפס
לוקח את הפוג (צעצוע מפלסטיק)
וזורק את השקיות עם הצ'יפס לפח"
לאחר ההתקוממות המותנית שעלתה בי
ולאחר שחשבתי על כך
לא הרגשתי שום בעיה עם זה
הייתה לו אפשרות בחירה
והוא בחר...

דמי הכיס הורחבו עם הגיל ככל האפשר
ממתקים בגדים פלאפון
בכל מקום בו התאפשרה בחירה ולקיחת אחריות
אחריות מאפשרת עצמאות
ואפשר להתחיל מגיל מאוד מוקדם

היועץ בניגוד לשוטר
לא מאיים ולא כועס
אין לו רצון משלו
אלא לעזור לילד להחליט
הוא לא מנסה להטות את ההחלטה
להחלטה "נכונה"
אלא עוזר להבין מה המשמעות של כל החלטה
אם היועץ כועס
הוא כנראה התבלבל וחרג מתפקידו

במקרים בהם מדובר בסכנה
או במצב בו הילד עלול להיפגע
ההורה יכול להכריז:
"אני כהורה אחראי עליך"
זה מסוכן ואני לא יכול לאפשר לך לעשות את זה
אם אסכים אמעל בתפקידי
כשתגדל תוכל להחליט בעצמך"

כשהילדים יוצאים מהקליניקה
הם בוחרים הפתעה מתוך סל
לעתים הילד בוחר את המכוננית
או את זכוכית המגדלת שהוא בחר בפגישה הקודמת

מרבית ההורים לא מבינים את הבחירה
"כבר יש לך כזה בבית תבחר משהו אחר....."

מה יותר חשוב
שהוא יבחר וילמד מהבחירות שלו?
או שיהיו לו מכונית וזכוכית מגדלת
במקום שתי מכוניות

זוהי דוגמה שולית
אך היא משקפת את היחס שלנו כהורים לילד
אנו רואים את עצמנו כאחראים שלילד יהיה טוב
אנחנו רוצים לעזור לו

אך למעשה תכלית ההורות
היא לאפשר לילד לצאת לחיים בוגרים ועצמאיים
כאשר הוא בריא בגופו ובנפשו

מה עדיף
האם לעזור לו לבחור נכון
או לאפשר לו לבחור וללמוד לבד
האם כשאני מעדיף שהילד שלי ייקח זכוכית מגדלת ומכונית
אני מונע מפחד או מאהבה?

הצורך שדברים יהיו נכונים נובע מפחד
אני אולי חושש
שהילד יתאכזב מכך שיהיו לו שתי מכוניות זהות
או שאולי אני חושב ששתי מכוניות זהות זה בזבוז
ייתכן ואני חושב שהילד מפסיד את זכוכית המגדלת
או רוצה שהילד שלי יחשוב ביעילות
כי זה כלי חשוב לחיים

אהבה נובעת מקבלה
כל בחירה היא טובה כל עוד היא לא פוגעת באחר
ראו: "פחד ואהבה" בעמוד 31